

« zurück blättern vor »

GRUBIANIN subst. m., ab 1535; auch *grobian*, *grubian*, *grubijan*;
‘ungehobelter, ordinärer Mensch, Rüpel, Flegel, Rohling’ – ‘człowiek
nieokrzesany, ordynarny, gbur, cham, brutal’: 1582 StryjKron A6, SPXVI
*nád Sędziego nieuká / y grubianá niemáysz w swiecie nic
niefpráwiedliwyszego*. o 1588 Calep 65b, SPXVI *Amusus – Nieumieiętnij
Grobian*. o 1678 Kłok.Tur. 110, L *Uwaga zdaie się grubianom
barbarzyńcom rzecz niewolnicza; królewska zaś wszystko wfkok odprawować*.
o (1690–1695) Mitte 18. Jh. SiPas 264r *Od Żołnierzow po Gospodach zapłaty
za Wina y za insze rzeczy brać nie chciano insi tez brali kto grubian*. o 1762
Rzew.J.Zabaw. 114, DOR *Pleciesz, Pustaku, ale wybij se to z głowy, żeby
padł na mię wyrok Niebios tak surowy, abym żyć miała w parze z takim
grubianem*. o 1769–1777 Zab. 4 157, L *Z grubianami trzeba się grzecznie
obchodzić, ponieważ niegrzeczność drugiego, nie usprawiedliwia naszéy*. o
1769–1777 Zab. 3 263, L *Czasem nazywamy drugiego grubianem, z tego
powodu, że się nam nie podoba*. o 1775–1806 Teat.24b 15, L *Taka to
grzeczność tego grubianina, pfe, nic nie umie polityki*. o (vor 1792) 1951
Kit.Opis 242 *niebezpieczno było towarzysza, choć grubijanina i natręta,
niegrzecznym przyjęciem zafrontować*. o (1886) 1949–1951 Sienk.Pot.V 159,
DOR *Jeszcze ma szczególniejszą jakąś pasję kielichy we mnie wmuszać, ja
zaś, nie chcąc się grubianinem okazać, ustępuję przed przynuką, bo zawsze
to obserwowałem, żeby gospodarzowi nie uchybiać*. o (1897) 1950–1953
Dygas.Pióro 90, DOR *Tylko ostatni głób, grubianin może się tak odezwać do
panny*. o (†1911) 1951 Nałk.W.Pisma 345, DOR *Usiłował przedstawić swego
przyrodzonego przeciwnika jako ciasnego grubianina, pozbawionego ideałów,
goniącego za rozgłosem*. – (SŁA), SPXVI, CN, TR, L, SWIL, SW, LSP,
DOR. o **Var**: *grobian* subst. m., 1588 Calep 65b, SPXVI o [LBel.] 1779
Moszcz Trotz, MAY – (SŁA), SPXVI, CN, TR*, L; *grubian* subst. m., 1582
StryjKron A6, SPXVI o [arch.] (1886) 1949–1951 Sienk.Pot.IV 208, DOR –
SPXVI, TR, DOR (daw.); *grubianin* subst. m., (1886) 1949–1951 Sienk.Pot.
V 159, DOR – (SŁA), L, LSP, DOR; *grubijan* subst. m., 1678 Kłok.Tur.
110, L o 1769–1777 Zab.4 157, L – SPXVI, L, SWIL, SW. o **Etym**: nhd.
Grobian subst. m., ‘Mensch von rüpeligem, unanständigem Benehmen’,
GRI. o **Konk**: *cham* subst. m., bel. seit 1574, L, zuerst geb. L. †*gbur*,
†*grundal*. o **Der**: *grubala* subst. m., 1535 MiechGlab L5, SPXVI, zuerst geb.
CN; *grubijaństwo* subst. n., ‘ungehobeltes Benehmen’, 1577 ModrzBaz
134v, SPXVI *aby sprofne grubijaństwo [sordida barbaries] / á pifmá płonne
y nikczemne / dysputácie prozne y niepożyteczne / były z szkół wyrzucone*.
Zuerst geb. TR; *grubiański* adv., (1731) 1767 Jabł.Ez. 210, L, zuerst geb.
TR; *grubianka* subst. f., ‘grobes, ungehobeltes Weibstück’, 1765–1784 Mon.

65 347, L, zuerst geb. TR; *grubianić* v. imp., ‘sich ungehobelt benehmen’, [hapax] 1966 Twórcz.3 s.139, DOR, zuerst geb. SWIL. ❖ Die morphologische Integration mittels des Suffixes *-in* (nach dem Muster von *poganin*, *włościanin*) ist erst Ende des 18. Jhs. in den Belegen greifbar. LINDE hat noch *grubian* als Stichwort, *grobian* an zweiter Stelle und *grubianin* an letzter. Erst SW verweist von *grubjan* auf *grubijanin*. Das deutsche Wort ist ein scherzhafter Latinismus (*grobianus*) des ausgehenden 15. Jhs., zunächst in Nürnberg gebucht (KLUGE).

« zurück blättern vor »